

УДК 378.031.12.011.3 – 051: 62/64

Кирієнко М.А., Плуток О.В.

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті зазначається, що прагнення до реформування сучасної освітньої системи на всіх її ланках вимагає нових підходів до підвищення ефективності навчально-виховного процесу. Значна роль у вирішенні зазначеної проблеми належить технологізації педагогічного процесу, що сприяє гуманізації, гуманітаризації, демократизації педагогічного процесу, забезпеченню як потреби особистості в інтелектуальному, творчому і духовному розвитку, так і потреби суспільства щодо особистісного, професійного і соціального становлення педагога. Стаття присвячена з'ясуванню сутнісних ознак поняття "технологія" та "педагогічна технологія". На основі аналізу наукових праць з досліджуваної проблеми виявлено, що поняття "педагогічні технології" у науковій літературі не мають однозначного трактування. Це поняття розкривається у різних аспектах: науковому, процесуально-описовому, процесуально-дієвому. Найбільш прийнятним представляється розуміння педагогічної технології як системи способів, прийомів, кроків, послідовність виконання яких забезпечує вирішення завдань виховання, навчання і розвитку особистості вихованця, а саме діяльність представлена процедурно, тобто як певна система дій, що забезпечує гарантований результат. Значна роль та увага у професійній підготовці майбутнього педагога професійного навчання відводиться мультимедійним, проектним, ігровим технологіям та технологіям ситуативного моделювання як таким, що сприяють інтелектуальному і творчому розвитку особистості здатної до інноваційної діяльності.

Ключові слова: технологія, педагогічна технологія, проектна технологія, інтерактивна технологія, ігрова технологія, педагог професійного навчання.

Постановка проблеми. Основною ідеєю сучасної освітньої політики нашої держави є спрямованість її на пошук нових педагогічних ідей в оновленні освіти що спричинило появу та поширення великої кількості нових підходів до організації навчально-виховного процесу, методів та технологій навчання.

Особлива роль належить педагогічним технологіям, які сьогодні впроваджуються у систему неперервної освіти і слугують гуманізації, гуманітаризації, демократизації педагогічного процесу, забезпеченню як потреби особистості в інтелектуальному, творчому і духовному розвитку, так і потреби суспільства щодо особистісного, професійного і соціального становлення педагога.

Педагогічні технології є організаційним початком, що запускає у дію і спрямовує у необхідне русло творчі сили носіїв наукових знань і педагогічного досвіду, відтак постає проблема з'ясування можливостей ефективного впровадження сучасних педагогічних технологій у процес фахової підготовки майбутнього педагога професійного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою педагогічних технологій сучасної освіти займається цілий ряд вітчизняних та зарубіжних науковців: Т.Ф. Коляда, Л. Г. Овчаренко, В. Ф. Паламарчук, І. П. Підласий, Л. Б. Хіхловський.

Теоретичні й практичні аспекти використання педагогічних технологій навчання відображено у працях О. І. Пометун, В. М. Бехтерев, О. О. Ухтомський, С. Т. Шацький.

Розробкою проектної технології займалися Д.В. Чернілевський, С.Ю. Марінчак, Т.Н. Шамова, Л.Г. Тарусова та інші вчені.

Проблемами використання інформаційних та мультимедійних технологій в сучасній освіті займається цілий ряд вітчизняних та зарубіжних науковців: Т. А. Бабенко, І. В. Беліцин, Е. Джей, Ю. Н. Єгорова, М. І. Жалдак, Н. Ю. Ішук та інші науковці.

Питаннями педагогічних технологій у підготовці педагога професійного навчання займалися О. Пометун, Т. Коляда, Л. Овчаренко, І. Підласий, С. Сисоєва та інші науковці.

Мета статті – з'ясувати сутність та виявити можливості впровадження сучасних педагогічних технологій навчання у фахову підготовку майбутнього педагога професійного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні в Україні формується інформаційно-технологічне суспільство, тому освіта набуває особливого значення у формуванні компетентної, конкурентоздатної особистості, яка вміє творчо розв'язувати проблеми, прагне змінити на краще своє життя й життя країни.

Актуальними у даний час є педагогічні технології навчання: педагогічна технологія критичного мислення, яка полягає в тому, щоб сформулювати власну точку зору в учня, навчити вести дискусії та приймати виважені рішення, самостійно здобувати знання, вчитись відкрито спілкуватись, логічно мислити та аргументувати.

Тлумачний словник визначає поняття "технологія" у загальному розумінні як сукупність прийомів, що застосовані у певній справі, або як майстерність і навіть мистецтво.

Слово "технологія" у перекладі із грецького (*techne*) означає майстерність, техніка як "наука про майстерність".

Педагогічна технологія – це системний метод створення, застосування і визначення всього процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, що ставить своїм завданням оптимізацію форм освіти (ЮНЕСКО).

Педагогічна технологія – це створена адекватно до потреб і можливостей особистості і суспільства теоретично обґрунтована навчально-виховна система соціалізації, особистісного і професійного розвитку і саморозвитку людини в освітній установі, яка, внаслідок упорядкованих професійних дій педагога при оптимальності ресурсів і зусиль всіх учасників освітнього процесу, гарантовано забезпечує ефективну реалізацію свідомо визначеної освітньої мети та можливість оптимального відтворення процесу на рівні, який відповідає рівню педагогічної майстерності педагога [5].

У педагогіці поняття "технологія" розглядається як категорія синтетичного типу на відміну від аналітичних категорій "цілі", "зміст", "форма", "методи", "засоби".

За К. Климовою, компонентами будь-якої навчальної технології є суб'єкти навчання; мета і завдання навчання; система методів і засобів організації, реалізації та корекції навчання та самонавчання; система методів і засобів проміжного і підсумкового контролю якості навчання [3, с. 308].

Поняття "педагогічна технологія" може бути представлено трьома аспектами [4, с. 10]:

1) науковим: педагогічні технології – частина педагогічної науки, вивчає і розробляє цілі, зміст і методи навчання та проектує педагогічні процеси;

2) процесуально-описовим: опис (алгоритм) процесу, сукупність цілей, змісту, методів і засобів для досягнення планованих результатів навчання;

3) процесуально-дієвим: здійснення технологічного (педагогічного) процесу, функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних педагогічних засобів.

Найбільш прийнятним представляється розуміння педагогічної технології як системи способів, прийомів, кроків, послідовність виконання яких забезпечує вирішення завдань виховання, навчання і розвитку особистості вихованця, а саме діяльність представлена процедурно, тобто як певна система дій, що забезпечує гарантований результат.

Узагальненими ознаками педагогічних технологій, на думку багатьох учених, є :

– концептуальність, що означає опору на певну наукову концепцію, що містить філософське, дидактичне та соціально-педагогічне обґрунтування досягнення освітньої мети;

– систематичність тобто присутність всіх ознак системи;

– керованість, що передбачає можливість діагностичного цілепокладання, планування процесу навчання, поетапну діагностику, варіювання засобами та методами;

– відтворюваність, тобто можливість використання в інших ідентичних умовах.

Упровадження педагогічних технологій в ході підготовки майбутніх педагогів професійного навчання постає актуальною проблемою, на наш погляд, принаймні з двох причин.

Крім цього, використання новітніх педагогічних технологій у роботі з майбутніми педагогами професійного навчання допоможе сформувати у підростаючого покоління уявлення про необхідність оновлення педагогічного процесу, про важливість та ефективність інноваційної діяльності в роботі педагога, а сам педагог-інноватор стане прикладом для своїх учнів, так як відомо, що найчастіше педагог вчить так, як вчили його.

Педагогічна технологія навчання як дослідження, має за мету розвивати в учня навички дослідницької роботи, сформувати активну, творчу особистість.

Педагог професійного навчання у педагогічних технологіях має бути не тільки джерелом знань та контролюючим суб'єктом, а навпаки організатором самостійної активної пізнавальної діяльності учнів, їхнім консультантом і помічником.

З огляду на це, навчальний процес потрібно організовувати як взаємодію, творчу співпрацю педагога і учнів.

Особливо актуальним у цьому випадку виступає інтерактивне навчання. У процесі такого навчання учні мають можливість обмінюватися думками, ідеями, пропозиціями, а педагог стає організатором спільної діяльності, ділової співпраці, творчого пошуку, створює атмосферу. Під час інтерактивного навчання освітній процес організовується таким чином, що практично всі учні виявляються залученими до процесу пізнання.

Інтерактивна технологія навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної активності [6, с. 80]. Вона має на меті цілком конкретні і прогнозовані цілі. Суть інтерактивного навчання полягає у

тому, що навчальний процес організований таким чином, що практично всі учні виявляються залученими в процес пізнання, вони мають можливість розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають, думають і яку роботу виконують. Спільна діяльність учнів в процесі пізнання, засвоєння навчального матеріалу означає, що кожен вносить свій особливий індивідуальний внесок, йде обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Причому, відбувається це в атмосфері доброзичливості і взаємної підтримки, що дозволяє не тільки отримувати нове знання, але і розвиває саму пізнавальну діяльність, переводить її на вищі форми кооперації і співпраці.

Технології колективно-групового навчання передбачають одночасну спільну (фронтальну) роботу учнів. Різновидом загального обговорення є технологія "Мікрофон". Вона дає можливість кожному по черзі висловитись або відповісти на запитання педагога.

Такий спосіб роботи найкраще використовувати під час обговорення й аналізу на практичних заняттях. Передаючи один одному уявний "мікрофон" (ручку, олівець, лінійку тощо), учні по черзі висловлюються з приводу запропонованої ситуації чи проблеми. При цьому говорити має право лише той, у кого в руках "мікрофон". Формулювати думки слід швидко і лаконічно (0,5–1 хв.). При цьому відповіді не коментуються і не оцінюються, лише в кінці обговорення робиться загальний висновок.

Мультимедійні технології – це сучасні комп'ютерно-інформаційні технології, що дають змогу об'єднати текст, звук, відеоспостереження, графічне зображення та анімацію [6, с. 8]. Саме ці можливості та властивості використовує педагог під час практичних та теоретичних занять. Презентації – це набір слайдів, де є текст, звук, відео. Мультимедійні ефекти дають змогу зосередити увагу на основному і сприяють кращому запам'ятовуванню інформації, яку педагог показав учням під час практичного заняття. Під час використання презентацій на практичних або теоретичних заняттях учні роблять нотатки, що також сприяє кращому запам'ятовуванню матеріалу, що вивчається.

Проектна технологія – це система навчання, за якої учні здобувають знання в процесі планування і виконання завдань, які поступово ускладнюються [7, с. 45].

Основні завдання проектно-технології:

- навчити учнів самостійно здобувати знання, застосовувати їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань;

- сприяти розвитку комунікативних навичок, здатності працювати у різноманітних групах, виконуючи різні соціальні ролі (лідера, виконавця, посередника тощо);

- формувати вміння користуватися дослідницькими прийомами: збирати необхідну інформацію, вміти її аналізувати з різних точок зору, висувати різні гіпотези, вміти робити висновки [7, с. 53].

Робота над проектом – практика особистісно-орієнтованого навчання в процесі конкретної праці учня, на основі вільного вибору, з урахуванням його інтересів. Навчальне проектування орієнтоване перш за все на самостійну роботу учня – індивідуальну, парну або групову, яку учні виконують впродовж визначеного відрізка часу.

Застосування проектно-технології робить майбутнього педагога професійного навчання спроможним, адже наявність сформованих у нього вмінь проектно-діяльності гарантує наявність умінь організувати міжособистісну взаємодію для досягнення наміченої мети.

Технології ситуативного моделювання передбачають включення учнів навчального процесу в гру (ігрове моделювання) під час заняття. За таких умов студентам надається максимальна свобода інтелектуальної діяльності, яка обмежується лише правилами гри. Майбутні педагоги самі обирають ролі у грі, висуваючи припущення про ймовірний розвиток подій, шукають шляхи розв'язання проблемної ситуації, беруть на себе відповідальність за обране рішення. Модель навчання у грі – це побудова навчального процесу за допомогою включення учня у гру (передусім ігрове моделювання явищ, що вивчаються).

Технології ситуативного моделювання має розігрування ситуації за ролями (рольова гра). У ході гри можуть імітуватися певні події, конкретна діяльність людей (проведення бесіди, обговорення плану) і обстановка, умови, в яких відбувається подія або здійснюється діяльність.

Ігрова технологія – передбачає визначення мети, спрямованої на засвоєння змісту освіти, вибір виду навчально-пізнавальної діяльності і форми взаємодії педагога і учня [6, с. 86].

Андреева Г.М. розглядає гру, як вид діяльності в умовах ситуацій, які спрямовані на відтворення і присвоєння суспільного досвіду, в якому складається і вдосконалюється самоуправління поведінкою [1].

З огляду на це виокремлюють ігри-вправи, ігрові дискусії, ігрові ситуації, рольові та ділові навчальні ігри, комп'ютерні ділові ігри. Ігрові технології є ефективними і характеризуються наявністю ігрових моделей об'єкта, процесу або діяльності; активізацією мислення й поведінки студента; високим ступенем задіяності у навчальному процесі; обов'язковістю взаємодії студентів між собою та педагогом. Виокремлюють ігри-вправи, ігрові дискусії, ігрові ситуації, рольові та ділові навчальні ігри, комп'ютерні ділові ігри. Застосування цього методу сприяє активізації певних психічних процесів студентів, закріпленню знань, перевірці їх якості, набуттю навичок. Завдяки ігровій діяльності краще розвиваються

індивідуальні здібності студентів, оскільки вони не відчують психологічного тиску відповідальності, як зазвичай буває під час навчальної діяльності.

Висновки. Таким чином, впровадження педагогічних технологій в навчально-виховний процес фахової підготовки майбутнього педагога професійного навчання є важливим кроком для кращого засвоєння знань, вдосконалення вмінь та навичок, що дає можливість засвоювати знання не примусово, а зацікавлювати студентів у їх здобутті.

Використані джерела

1. Андреева Г.М. Социальная психология. Москва, 2009.
2. Кучерук О.А. Перспективні технології навчання в шкільному курсі української мови: [навч. посібник]. Житомир, 2007. 182 с.
3. Климова К.Я. Теорія і практика формування мовнокомунікативної професійної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів: [монографія]. Житомир, 2010. 560 с.
4. Пометун О.І. Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук. метод. посібн. Київ, 2004. 192 с.
5. Сисоева С.О. Педагогічна творчість: Монографія. Харків, Київ, 2000. 150 с.
6. Сисоева С.О., Поясок Т.Б. Психологія та педагогіка: Підручник для студентів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю. Київ, 2005. 520 с.

Kiriyenko M., Plutok O.

PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN SPECIAL TRAINING OF THE FUTURE TEACHER OF PROFESSIONAL EDUCATION

The article states that the desire to reform the modern educational system at all its branches requires new approaches to increasing the efficiency of the educational process. Significant role in solving this problem lies in the technology of the pedagogical process that promotes humanization, humanitarization, democratization of the pedagogical process, ensuring both the needs of the individual in intellectual, creative and spiritual development, as well as the needs of society in relation to the personal, professional and social formation of the teacher.

The article is devoted to the clarification of the essential features of the concept "technology" and "pedagogical technology". On the basis of the analysis of scientific works on the problem under investigation, it is revealed that the concept of "pedagogical technologies" in the scientific literature does not have a unambiguous interpretation. This concept is disclosed in various aspects: scientific, procedural-descriptive, procedural-effective.

The most comprehensible is the understanding of pedagogical technology as a system of methods, techniques, steps, the sequence of implementation of which ensures the solution of the problems of education, training and development of the individual pupil, namely, the activity is presented procedurally, that is, as a certain system of actions that provides a guaranteed result.

An important aspect of the study of the place and role of pedagogical technologies in the educational process is their intrinsic features such as: conceptual, systematic, manageable, reproducible, effective, providing opportunities for their effective implementation in the educational process of professional training of the future teacher of professional training.

In the context of this problem, interactive learning technologies are emerging in the process of professional training of the future teacher of professional training, aimed at creating comfortable learning conditions, in which each student feels his or her success and intellectual ability. In the process of this learning, students have the opportunity to share thoughts, ideas, and proposals, and the teacher becomes the organizer of joint activities and business cooperation, creative search.

A significant role and attention in the professional training of the future teacher of professional training is given to multimedia, project, game technologies and situational modeling technologies as contributing to the intellectual and creative development of a person capable of innovation.

Key words: *technology, pedagogical technology, project technology, interactive technology, game technology, teacher of professional training.*

Стаття надійшла до редакції 13.03.2018 р.